

Damian Szacawa

Polityka bezpieczeństwa Szwecji w regionie Morza Bałtyckiego: ciąg dalszy układania puzzli

W celu wzmocnienia swojego bezpieczeństwa Szwecja zwiększa zdolności obronne zgodnie z koncepcją strategii bezpieczeństwa 2021-2025. Intensyfikacji działań wewnętrznych w ramach tzw. obrony totalnej towarzyszy zacieśnienie współpracy regionalnej z państwami nordyckimi w ramach Nordyckiej Współpracy Obronnej (NORDEF), dwóch formatów trójstronnych i dwustronnej współpracy z Finlandią. Szwecja pełni w nich rolę zwornika, któremu zależy na rozwoju współpracy wojskowej i gotowości do działań w czasie pokoju, kryzysu i konfliktu, co wpływa na poprawę sytuacji bezpieczeństwa w regionie Morza Bałtyckiego (RMB).

Uwarunkowania. W ostatniej strategii bezpieczeństwa Szwecji, przyjętej 15 grudnia 2020 r. przez Riksdag, podkreślono, że międzynarodowa współpraca wojskowa, obok zwiększenia budżetu obronnego i wzmocnienia obrony cywilnej, ma kluczowe znaczenie. Szczególne obawy budzi aktywność wojskowa Rosji w RMB, związana w ostatnim czasie z naruszaniem przestrzeni powietrznej przez rosyjskie samoloty bojowe oraz manewrami wojskowymi Zapad 2021, których część prowadzona była w obwodzie kaliningradzkim. Pomimo tych wydarzeń i zwiększenia zaangażowania Rosji w sprawy państw sąsiednich (aneksja Krymu, wsparcie separatystów we wschodniej Ukrainie, działania dezinformacyjne), Szwecja pozostaje państwem bezaliansowym, które wypracowało szczególne relacje z NATO. Ze względu na podziały wewnętrzne nie prowadzą one jednak do członkostwa ani uwzględniania w polityce bezpieczeństwa tzw. „opcji NATO” ([„Komentarze IEŚ”, nr 300](#)).

Polityka bezpieczeństwa i obrony bardzo rzadko jest w Szwecji przedmiotem dyskusji wewnętrznej. Niewiele wskazuje więc na to, że sytuacja ta zmieni się wraz ze startem kampanii wyborczej przed wyborami parlamentarnymi, zaplanowanymi na 11 września 2022 r. Badania opinii publicznej wskazują, że nastawienie Szwedów wobec członkostwa w NATO jest od lat stabilne – w społeczeństwie utrzymuje się obecnie niewielka przewaga przeciwników nad zwolennikami (32% vs 27%). Jednak aż 41% respondentów wskazało na brak pozytywnych/negatywnych odczuć, co pokazuje, że nie jest to temat, wokół którego jakkolwiek z partii politycznych mogłaby zyskać przewagę.

Regionalne wielostronne formaty wojskowe. Stosunki z NATO uzupełniane są za pomocą rozwijania powiązań wojskowych z państwami nordyckimi, zarówno będącymi członkami NATO – Danią i Norwegią, jak i z Finlandią, pozostającą poza Sojuszem. Pomimo tego, że współpraca nordycka została bardzo mocno osłabiona przez nieskoordynowane działania państw w walce z pandemią COVID-19 ([„Komentarze IEŚ”, nr 321](#)), to region ten jest wciąż jednym z najbardziej zintegrowanych na świecie. Nieodłącznym elementem jest również współpraca polityczna, widoczna m.in. na forum organizacji międzynarodowych ([„Komentarze IEŚ”, nr 370](#)), oraz wojskowa.

Szwecja pozostaje bardzo aktywnym partnerem, jeśli chodzi o współpracę wojskową w RMB, mając nadzieję na uzupełnienie ograniczonych możliwości swoich sił zbrojnych do realizacji ich podstawowego zadania, czyli obrony terytorialnej państwa. W związku z tym Szwecja jest obecna we wszystkich formatach regionalnych, z których największą strukturą jest Nordycka Współpraca Obronna (NORDEF)¹. Do jej głównych celów należy wzmocnienie obrony narodowej państw-stron paktu, poszukiwanie możliwych obszarów współpracy i skuteczne wdrażanie wspólnych rozwiązań w zakresie obronności. Współpraca w ramach NORDEFCO rozwijana jest na

¹ Została utworzona w listopadzie 2009 r. i obejmuje Danię, Finlandię, Islandię, Norwegię i Szwecję.

poziomie politycznym oraz wojskowym, a jej cechą charakterystyczną jest wszechstronność, widoczna w 5 obszarach współpracy oraz 16 szczegółowych celach, których realizacja pozwala m.in. na wspólne szkolenia, zakupy uzbrojenia czy tworzenie kooperacyjnych programów zbrojeniowych.

Praktyczną realizacją założeń NORDEFECO są formaty współpracy trójstronnej. 23 września 2020 r. ministrowie obrony Finlandii, Norwegii i Szwecji podpisali deklarację o wzmocnieniu wojskowej współpracy operacyjnej. Poszerza ona wcześniejsze porozumienie między tą trójką, które weszło w życie 11 czerwca 2020 r. i dotyczyło bezpieczeństwa dostaw w dziedzinie obronności. W świetle nowej deklaracji trzy państwa nordyckie zamierzają osiągnąć zdolność i gotowość do prowadzenia skoordynowanych operacji wojskowych w sytuacjach kryzysowych i konfliktowych, które mogą wystąpić w północnej części ich terytorium. Umożliwić to mają zarówno wspólne planowanie strategiczne (z możliwością rozszerzenia na planowanie operacyjne), które pozwoli na koordynację bieżących i przyszłych planów operacji wojskowych, jak i ćwiczenia oparte na przygotowanych scenariuszach. To z kolei ma służyć zwiększeniu interoperacyjności pomiędzy siłami zbrojnymi, a tym samym wzmocnić zdolność do prowadzenia wspólnych operacji wojskowych, jeśli taka decyzja zostanie podjęta w każdym z państw.

Kooperacja na północy regionu jest uzupełniona przez porozumienie o współpracy wojskowej pomiędzy Szwecją, Danią i Norwegią, które zostało podpisane przez ministrów obrony 24 września 2021 r. Jego celem jest doskonalenie wspólnego reagowania trzech państw na groźby lub naruszenia bezpieczeństwa w obszarze wspólnego zainteresowania, tj. południowych części Skandynawii, cieśnin duńskich (w tym Kattegat i Skagerrak) oraz Morza Północnego. Wspólne ćwiczenia mają poprawić interoperacyjność sił zbrojnych i umożliwić wspólne działania wojskowe (jeśli zostanie podjęta taka decyzja), np. w odniesieniu do ochrony morskich linii komunikacyjnych oraz patrolowania obszarów morskich, które są kluczowe dla bezpieczeństwa dostaw w RMB.

Współpraca dwustronna z Finlandią. Pomimo zaangażowania w formaty wielostronne, dla Szwecji wciąż ważnym partnerem strategicznym pozostaje Finlandia, co pociąga za sobą zaawansowaną współpracę wojskową. Tworzona systematycznie od zakończenia zimnej wojny, po 2014 r. zyskała na znaczeniu i została zintensyfikowana. Obejmuje dziś częściową integrację sił zbrojnych, budowanie interoperacyjności na drodze wspólnych ćwiczeń, planowanie operacyjne wspólnych działań wojennych oraz nowe prawodawstwo, które doprowadzić ma do podpisania porozumienia w sprawie wzajemnego wsparcia wojsk sojuszniczych przez państwo gospodarza. U jej podstaw leży konieczność wzmocnienia koordynacji działań w najbliższym otoczeniu. Oba państwa stoją na stanowisku, iż jednostki szwedzkie i fińskie muszą być w stanie działać i realizować swoje zadania na terytorium każdego kraju, co w praktyce wymaga wsparcia zarówno wojskowego, jak i cywilnego oraz administracyjnego.

Dwustronna współpraca widoczna jest również w zrealizowanych zakupach uzbrojenia, np. fińskie wielozadaniowe korwety typu Pohjanmaa wyposażone będą w szwedzki system pokładowy (9LV Mk4), radary (Sea Giraffe 4A FF AESA 3D), systemy kierowania ogniem (Ceros 200) oraz torpedy (Torped 47 kal. 400 mm). Natomiast fińska Patria w 2013 r. rozpoczęła dostawę kołowych pojazdów AMV (Patgb 360), a Patria Helicopters AB otrzymała kontrakt na remonty szwedzkich śmigłowców Hkp16 (UH-60M Black Hawk). Ponadto rząd Finlandii do końca 2021 r. powinien podjąć decyzję w sprawie zakupu nowego samolotu wielozadaniowego, który zastąpi flotę F/A-18 Hornet – jednym z oferentów jest szwedzki Saab, który zaproponował samolot Gripen E/F.

Wnioski. Aktywność Szwecji w regionalnych wielostronnych formatach wojskowych w południowej oraz północnej części RMB w powiązaniu z intensywną współpracą z Finlandią w centralnej części regionu pozwala na przypisanie jej roli zwornika. Struktury te przyczyniają się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa, a ich rozwój jest odpowiedzią na rosyjskie ćwiczenia wojskowe, które prowadzą do pogorszenia sytuacji bezpieczeństwa na obszarze wokół Szwecji. Oznacza to, że bezaliansowa Szwecja bardzo często podziela te same zagrożenia dla bezpieczeństwa w regionie, które są formułowane przez NATO, w tym państwa bałtyckie i Polskę.

Zasadniczą wartością dodaną regionalnej współpracy wojskowej jest uzupełnienie możliwości Sił Zbrojnych Szwecji do obrony terytorium własnego państwa. W tym kontekście warto zauważyć, że Szwecja rozwija także współpracę z państwami spoza regionu, zwłaszcza Stanami Zjednoczonymi i państwami europejskimi. Tym samym są one włączane w stabilizację sytuacji w najbliższym sąsiedztwie Szwecji, a szerzej – w RMB. Szwecja

jest członkiem nowych formatów, np. utworzonej z inicjatywy Francji Europejskiej Inicjatywy Interwencyjnej (EI2) czy Połączonych Sił Ekspedycyjnych (JEF), kierowanych przez Wielką Brytanię. Ponadto Szwecja tradycyjnie jest zaangażowana w działania na forum ONZ, UE czy OBWE – w każdej organizacji podkreśla, że opowiada się za ochroną europejskiego porządku bezpieczeństwa, opartego na prawie międzynarodowym.